

Türk Metropoliten Şehir Yönetim Sistemindeki Değişime 6360 Sayılı Kanun'un Etkileri: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği*

Yakup ALTAN** & Ferhan KARACA***

Özet

Yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde son dönemde kamu yönetimi-minde meydana gelen gelişmeler, büyükşehir belediye yönetiminde de değişimi ve yapının yeniden şekillendirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda yapılan son yasal düzenlemelerden olan 6360 sayılı Kanun'la Türkiye'deki büyükşehir sistemi idari, mali, siyasi ve kamusal hizmetlerin sunumu bakımından önemli değişikliklere uğramıştır.

Çalışmayla Türkiye'de 1984 yılında başlayan ve 6360 ve 6447 sayılı kanunlarla günümüzde sayısı 30'a ulaşan metropoliten şehir yönetimindeki sorunları ve değişimi incelemek amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında 6360 sayılı Kanun çerçevesinde oluşan yapıyla ilgili olarak Samsun ilindeki belediye yöneticileri ile bir anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, 6360 sayılı Kanun'la metropoliten şehir yönetimiyle ilgili olarak birçok yeniliğe ve gelişmeye imkân sağlandığı fakat buna karşın yeni yapının birçok olumsuzluğa/soruna da gebe olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Samsun Büyükşehir Belediyesi, Metropoliten Yönetim, 6360 sayılı Kanun

Change and Dynamics in Turkish Metropolitan City Administrations: The Case of Samsun Metropolitan City

Abstract

Recent developments occurring in the public administration within the framework of new public management approach have also made necessary for changing and reshaping the structure in the metropolitan

* Bu makale, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora öğrencisi Ferhan KARACA tarafından, Doç. Dr. Yakup ALTAN'ın danışmanlığında tamamlanan "Türkiye'de Metropoliten Şehir Yönetiminde Değişim ve Dinamikler: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği" adlı doktora tezinden türetilmiştir. Belirtilen tez çalışması SDÜ BAP tarafından 3584-D1-13 nolu proje ile desteklenmiştir.

** Doçent Doktor, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, yakupaltan@sdu.edu.tr

*** Doktor, ferhankaraca@yahoo.com

municipalities. The metropolitan system in Turkey has undergone significant changes in terms of administrative, financial, political and rendering of public services pursuant to Law No. 6360, which is legislative regulations made in this context.

This study was aimed to investigate the problems and changes of metropolitan urban administration, which started in 1984 in Turkey and nowadays reaches to 30 by Law No. 6360 and 6447.

Within the study, a survey was conducted with municipal managers in Samsun regarding the structure formed pursuant to Law No. 6360. As a result of research, it has been found that Law No. 6360 provides opportunity for many innovations and developments regarding metropolitan city government, but new structure is possible to pose many negativities and/or problems.

Keywords: *Samsun Metropolitan Municipality, Metropolitan Governance, Law. No 6360*

1. GİRİŞ

Sanayileşmeye koşut olarak yaşanan hızlı kentleşme ve göçlerle artan nüfus, büyük şehirlerin genişlemelerine ve yakın çevresindeki diğer yerleşim merkezleriyle bütünleşerek metropol veya metropoliten şehir olarak tanımlanan büyük yerleşimlere dönüşmelerine vesile olmuştur¹. Modernleşme ve kapitalist yönetim anlayışının etkisiyle değişen dünya şartları da metropoliten şehirlerin yapılarının daha karmaşık bir hal almasına neden olmuş, hizmet ihtiyaçlarının çeşitlenmesi ve buna karşın yerel kamu hizmetlerinin sunum ve koordinasyonunda ortaya çıkan güçlükler de bu şehirlerde yeni yönetim modeli arayışlarını gündeme getirmiştir. Özellikle imar, altyapı, temizlik, su ve ulaşım gibi hizmetlerin dağıtımında yaşanan güçlükleri aşmada klasik belediye yönetim yapısının yetersiz kalması metropol ölçekteki şehirler için, mevcut hukuksal ve yönetsel yapının ortaya koyduğu düzenlemeden farklı yeni bir model ihtiyacını doğurmuştur².

Metropoliten şehirlerde söz konusu güçlükleri aşma adına dönem dönem birçok model (kısa veya uzun süreli modeller, özel amaçlı kuruluşlar, gönüllü kuruluşlar, hizmet birlikleri, tek kademeli veya çift kademeli modeller ve karma modeller gibi) uygulanmıştır³. "Metropoliten

1 Nefise Tülay Ünsal, "Büyükşehir Belediyesi", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2007), s. 9.

2 Ruşen Keleş, Yerinden Yönetim ve Siyaset-Genişletilmiş İkinci Baskı, (İstanbul: Cem Yayınevi, 1994), s. 265; Ruşen Keleş, "Türkiye'de Anakent Yönetimi", Amme İdaresi Dergisi, Haziran 1985, s. 70-71; Ayşe Tekel, "Planlama Kuramları ve Metropoliten Planlamaya Yansımaları: Türkiye Özelinde Bir Değerlendirme", Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 18, S. 2, Nisan 2009, s. 10.

3 Arif Erençin, "Büyükşehirlerde Belediyeler Arası İlişkilerin Yenilenen Yapısı", Mülkiye Dergisi, C. XXIX, S. 246, 2007, s. 123-124; Ali Erkan Eke, Anakent Yönetimi ve Yönetimler Arası İlişkiler, (Ankara: AÜSBF Yay. No.505, 1982), s. 17; Ali Erkan Eke, "Anakent Yöne-

yönetim modelleri” şeklinde ifade edilen bu modeller, metropoliten alanlarda yaşanan sorunlara bütüncül bir perspektiften bakılarak çözüm bulma hedefine yönelik olmuştur⁴. Böylece, yerel hizmetlerin sunumu konusunda farklı bir yapı oluşturularak sunulamayan ve/veya sunulmasında sakınca bulunan durumlarda hizmetlerin optimal ölçekte yerine getirilmesi, değişik yerel yönetim birimlerinden oluşan kentin makro düzeydeki sorunlarının çözüme kavuşturulması ve büyük ölçekli yatırımların koordinasyonunun tek elden sağlanması amaçlanmıştır⁵.

Türkiye’de de 1950’lerden sonra İstanbul başta olmak üzere metropol şehirlere yönelik ayrı bir yönetim modeli için çalışmalar yapılmıştır. 1961 Anayasasının 116. maddesinde yerel yönetim birimleri olarak il, belediye ve köyün belirtilmesi, son fıkrasında da yerel yönetimlerin kendi aralarında birlik kurmalarına imkân sağlanması, kurulacak metropoliten yönetimlerin “birlik modeli” şeklinde olmasını zorunlu kılmıştır⁶. Ancak 1980’lere kadar geçen süreçte büyük şehirlerde, özellikle İstanbul ve Ankara’da, birlik statüsünden yararlanılarak kurulmaya çalışılan metropol yönetim sisteminde istenilen başarıya ulaşamamıştır⁷. Yeni dönemde çözüm, birlikler veya planlama büroları oluşturmaktan ziyade yeni bir yönetim modelinde aranmıştır. Bu model büyükşehir belediyeçiliği olmuştur⁸.

Bu çalışmada; Türkiye’de 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir ile başlayan, 6360 ve 6447 sayılı kanunlarla günümüzde sayısı 30’a ulaşan metropoliten şehir yönetimindeki sorunlar, değişim ve 6360 sayılı Kanun’un söz konusu değişime etkileri Samsun Büyükşehir Belediyesi örneğinde incelenmeye çalışılmıştır.

timi ve Yönetimler Arası İlişkiler: Batı Deneyimi ve Türkiye”, *Amme İdaresi Dergisi*, C. 18, S. 4, 1985, s. 46; Eyüp Günay İsbir, , Şehirleşme ve Meseleleri- 2. Baskı, (Ankara: Gazi Büro Yayınları, 1991), s. 185; Ferruh Tuzcuoğlu, *Metropoliten Yönetim- Kentleşme Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya’da ve Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi*, (Adapazarı: Sakarya Kitabevi, 2003), s. 96-157.

- 4 Firuz Demir Yaşamış, “Büyükşehir Sorunsalı”, *Amme İdare Dergisi*, C. 28, S. 1, Mart 1995, s. 95.
- 5 Ünsal, 2007, s. 11; Gökçen Kılınç, “Çeyrek Asırlık Bir Tecrübe: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Yapılanması ve Kayseri Büyükşehir Belediye Örneği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. 19, S. 1, Ocak 2010, s. 69.
- 6 Türkiye Belediyeler Birliği, 1945 yılında belediyeçilik alanında faaliyet göstermek amacıyla kurulmuştur. Ancak metropoliten alanda bir birlik anlayışı ilk olarak Zonguldak’ta denenmiştir. Türkiye Belediyeler Birliği, Bakanlar Kurulunun 21 Ağustos 2002 tarih ve 2002/4559 sayılı kararıyla mahalli idare birliği statüsüne kavuşmuştur. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu 11.6.2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- 7 Enis Yeter, “Ülkemizde Büyükşehir Belediyesi Uygulamasına İlişkin Görüşler”, *Amme İdaresi Dergisi*, Eylül 1991, C. 24, S. 3, s. 154.
- 8 Kemal Görmez, “Türkiye’de Anakent Yönetiminin Sorunları”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Ocak 1991, C. 2, S. 1, s. 21.

Çalışmanın birinci kısmında, Türkiye'deki metropoliten şehir yönetiminin uygulaması olarak kabul edilen büyükşehir belediyesi modeli incelenmiştir. İkinci kısmında; kamu yönetimi pratiğinde son döneme damgasını vuran ve yerel yönetimler reformunun önemli bir nüvesini oluşturan 6360 sayılı Kanun incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü kısmı Samsun ili ölçeğinde yapılan alan araştırmasını içermektedir. Alan araştırması, Samsun ilindeki belediye yöneticilerine (başkan, başkan yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü ve meclis üyelerine) anket yapılması şeklinde uygulanmıştır. Uygulanan anketle Samsun ilindeki belediye yöneticilerinin 6360 sayılı Kanun'a yönelik mevcut olumlu/olumsuz söylemlere ilişkin algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç kısmında ise, konunun genel bir değerlendirilmesi yapılmış ve ulaşılan yargılara, alan araştırmasında elde edilen bulgularla yoruma dayalı sonuçlara yer verilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE METROPOLİTEN ŞEHİR YÖNETİMİ: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Türkiye'deki metropoller, en fazla göç alan ve en fazla katma değer yaratan merkezler olarak hem nüfus hareketleri ve sosyal yapıları hem de ekonomik yönleriyle yerel yönetim sistemi içinde büyük bir önem arz etmektedir⁹. Gerek imar planlamaları gerekse gayrisihhi müesseselerin negatif dışsallıklarını giderme konusunda elde edilen hâsıla da bu önemi arttırır niteliktedir. Ölçek ekonomisinden faydalanma, birimler ve ilçeler arası koordinasyonu sağlama, alt yönetimlerce görülen hizmetlerin uygunluğunu denetleme, çevre yönetimi ve yerel ekonomik kalkınma gibi birçok avantaj büyükşehir belediye yönetimlerini vazgeçilmez kılmaktadır.

Türkiye'deki metropoliten yönetim uygulamasının kökleri Osmanlı dönemine dayanmaktadır. Osmanlı'dan miras alınan belediyecilik, Tanzimat'a kadar kurumsal yapı olmaksızın yürütülmüş, Tanzimat reformları vesilesiyle ilk belediye deneyimi İstanbul Şehremaneti ile gerçekleştirilmiştir. Batılı anlamda ilk belediye örgütü ise 28 Aralık 1857'de Altıncı Daire-i Belediye adıyla Beyoğlu ve Galata'da kurulmuştur. 1864 Vilayet Nizamnamesiyle de taşrada belediye örgütleri kurulmaya başlanmıştır¹⁰.

9 Feral Eke, "Yönetimde Yerleşmenin Planlama Açısından Koşulları", Gazi Üni. İİBF Dergisi, 1/2001, s. 149.

10 Yakup Altan, "Meclis-i Meb'usân Zabıt Cerideleri (1293-1877) Üzerinden Türk Beledi-

1876 tarihli Kanun-i Esasi ve sonrasında yasalaşan Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilayetler Belediye Kanunu’yla belediyecilik alanında önemli adımlar atılmış, Cumhuriyet döneminde de 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu’yla belediyeler geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir¹¹. Ancak mevcut düzenlemelerle ortaya konulan belediyecilik anlayışı II. Dünya Savaşı sonrasında İstanbul, Ankara ve İzmir gibi nüfusu artan metropollerdeki belediye hizmetlerinin çözümünde yetersiz kalmıştır.

1950 sonrasında hızlanan kentleşme süreci özellikle 1960’lar boyunca büyük şehirlerde metropolitenleşme eğilimi kazanmaya başlamıştır. Metropolitenleşmeye paralel olarak artan sorunlara çözüm bulma adına büyük şehirlerde metropoliten yönetimlerin kurulmasına yönelik 1950’lerden sonra bir dizi çalışma ve mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır¹². İmar ve İskân Bakanlığına bağlı olarak kurulan Marmara Bölge Planlama Örgütünün 1960’larda sürdürdüğü Doğu Marmara Bölgesi Ön Planı¹³ metropoliten yönetimlerin kurulmasına yönelik ilk adımlardandır.

1961 Anayasası’nda metropoliten şehir kavramının yer almaması ve yerel yönetimlerin il, belediye ve köy şeklinde kurabileceğinin öngörülmesinden dolayı bu dönemde metropoliten şehir yönetimleri kurulamamış, mevcut yerel sorunlar “birlikler modeli” veya “planlama büroları” vasıtasıyla çözülmeye çalışılmıştır¹⁴. Bu kapsamda 1966 yılında İstanbul, 1968’de İzmir ve 1969’da Ankara’da¹⁵ Nazım İmar Plan Büroları kurulmuştur. Ancak bu dönemde gerçekleştirilmeye çalışılan metropoliten planlama çalışmaları; planları uygulayabilmek için mevcut yasal zeminin yeterli olmaması, uygulamayı yönlendirecek ve bütünlük sağlayacak metropoliten ölçekte “büyükşehir belediyesi gibi” bir yapılanmanın da bulunmaması nedeniyle istenilen başarıyı sağlayamamıştır. Hedeflenen

yeciliğini Anlamak”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, 2009, s. 294-305.

- 11 Tarkan Oktay ve Mustafa Lütfi Şen, Belediye Meclis Üyeleri Rehberi, (Ankara: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, 2011), s. 17-20.
- 12 Tuzcuoğlu, 2003, s. 188-190; Güngör Erdumlu, Büyükşehir Belediyeleri Araştırması, (Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayını, 1993), s. 48-49; Kemal Görmez, “Türkiye’de Anakent Yönetiminin Sorunları”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 2, S. 1, Ocak 1991, s. 21; Ayşe Tekel, “Desant-ralizasyon ve Türkiye’de Metropolitan Alan Yönetimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Türkiyat Araştırmaları, S. 5, Güz 2006, s. 78-79; “Metropolitan Alan”, <http://emlakansiklopedisi.com>, (Erişim Tarihi: 1.10.2014).
- 13 Ayşe Tekel, “Metropolitan Planlamanın Önemi ve Gerekliliği Üzerine”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 11, S. 1, Ocak 2002, s. 48.
- 14 Özgür, 2008, s. 148; Keleş, 1994, s. 276.
- 15 Tekel, Nisan 2009, s. 10; Orhan Göçer, Şehirciliğe Giriş, (Konya: Konya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Yayını, 1979), s. 106; Kemal Demir ve Suat Çubuk, “Türkiye’de Metropolitan Kentlerin Nüfus Gelişimi”, Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, S. 28, Yıl: 2010/1, s. 203.

yasa tasarılarının da hayata geçirilememesi sorunu çözümsüz bırakmış¹⁶, metropoliten şehirler için çözüm, büyükşehir belediye modelinde aranmıştır¹⁷.

12 Eylül sonrası Milli Güvenlik Konseyinin 34 Numaralı Kararı ve müteakibinde 1982 Anayasası'nın 127. maddesine, büyükşehirlerin kurulabilmesi için ".....Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." ifadesinin konulması metropoliten yönetimler için milat olmuş, 195 sayılı KHK ve müteakibinde 3030 sayılı Kanun^{18, 19} ile de yasal zemin oluşturulmuştur. 1984'ten 2000'li yıllara kadar Kanun kapsamında birçok ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş ve 2000 yılına gelindiğinde Türkiye'deki büyükşehir belediye sayısı 16'ya ulaşmıştır.

2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu yürürlüğe girmiş; 2005 yılında 5390 sayılı Kanun ve 2008 yılında 5747 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun'da köklü değişikliklere gidilmiştir. 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun ve müteakibinde çıkarılan 6447 sayılı Kanunla Türkiye'deki büyükşehir belediye sayısı 30'a çıkarılırken büyükşehir belediye sınırları İstanbul ve Kocaeli illerinde olduğu gibi il mülki sınırına genişletilmiş, büyükşehir belediye yapısında da bir dizi değişikliğe gidilmiştir.

Türkiye'deki büyük şehirlerde metropoliten yönetimlerin ihdas edilmesi her ne kadar problemlere çözüm bulma adına bir zorunluluk olarak görülse de, bu durum büyükşehir belediye modelinin sorunsuz işlediği anlamını taşımamaktadır. Büyükşehir belediye modeli metropoliten alanlarda yaşanan sorunlara çözüm bulmak amacıyla oluşturulmuş, ancak zaman içinde başta yönetim ve katılım mekanizmaları olmak üzere birçok alanda problemler ortaya çıkmıştır. Yapılan yasal düzenlemelerde de istenilen ölçüde çözüm üretilememiştir.

Büyükşehir belediyelerinin merkezi yönetim ve ilçe belediyeleriyle yetki ve görev paylaşımı konularında yaşadığı problemler bu sorunların

16 İçişleri Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı ortaklığında 1975 yılında hazırlanıp Başbakanlığa sunulan tasarı, nüfusu 100.000'i aşan yerleşim yerleriyle bunları çevreleyen birimlerin zorunlu olarak katılacakları hizmet birliklerine dayalı bir büyükşehir yönetimi öngörmekte idi. Ancak bu tasarı yasallaşmamıştır. (Hüseyin Özgür, "Yerel Siyaset Perspektifinden Bakışla Büyükşehir Belediyelerinde Kentsel Alan Yönetimi Uygulamaları", Yerel Siyaset, Okutan, Ocak 2008, s. 129.)

17 Tekel, Nisan 2009, s. 10.

18 "3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun", Resmi Gazete, 9.7.1984, S. 18453.

19 İstanbul, Ankara ve İzmir Nazım Plan Bürosu teşkilatları 3030 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi gereğince, Kanun'un geçici 3 ve 4. maddelerindeki esaslara göre ilgili büyükşehir belediyelerine devredilmiştir.

başında yer almaktadır²⁰. Metropoliten şehirlerin, karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlayacak etkin mekanizmalardan yoksun olması ve/veya var olan mekanizmaların etkin olarak işletilememesi²¹ bir başka yönetim problematiğini oluşturmakla beraber demokrasinin gelişmesinde bir engel olarak da görülmektedir. Metropoliten belediyelerde şehrin yönetimine yönelik alınacak kararlarda, vatandaşın yanı sıra siyasi parti teşkilatları, sivil toplum kuruluşları ve yerel basın ile meslek odaları gibi birçok aktörün, karar süreçlerine katılımı için gerekli mekanizmaların tam olarak işletilememesi de bu düşüncüyü destekler mahiyettedir²².

Optimal büyüklükle ilgili ölçek sorunu²³, kaynak sorunu ve personel sorunu ise diğer önemli sorun alanlarını oluşturmaktadır. Gerek merkezi hükümetin büyükşehir belediyeleri üzerindeki gerekse büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerindeki idari vesayet²⁴ uygulamaları da bir diğer yönetim problemini oluşturmaktadır.

Teknoloji ve ulaşım imkânlarının artmasına paralel olarak yıllar içerisinde genişleyen, bu ve benzeri sorun sahaları daha da çeşitlenen metropoliten şehirler, büyükşehir belediye modelinin sınırlarını zorlamaya başlamış, daha bütüncül bir yönetim modeli ihtiyacını doğurmuştur. Bu kapsamda ilk olarak 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’yla İstanbul ve Kocaeli illerinde sorumluluk alanı il mülki sınırlarına genişletilen büyükşehir belediye modeli uygulamasına geçilmiş, diğer büyükşehirlerin sınırları içinse il merkezlerini içerecek şekilde farklı büyüklükte coğrafi ölçüm şartı (20-30-50 kilometrelik pergel uygulaması) getirilmiştir.

Uygulamada geçen yaklaşık on yıllık süre içerisinde İstanbul ve Kocaeli’de uygulanan il mülki sınırlarına eş büyükşehir modelinin birçok

20 Bilal Eryılmaz, *Kamu Yönetimi*, (Ankara: Okutman Yayıncılık, 2010), s. 182.

21 Oktay Uygun, “Merkeziyetçilik, Federalizm ve Katılımcılık”, içinde Nihal Bozteklin, (der.) *Demokrasi ve Siyasal Katılım*, (Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği, İstanbul, Ağustos 2013), s. 105.

22 Şerif Öner, “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. 10, S. 2, 2001, s. 54; Ramazan Şengül ve N. İşil Çetinkaya, “Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği”, s.2, http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ramazan.sengul/bildiri/ramazan.sengul26.12.2013_12.14.26bildiri.pdf (Erişim Tarihi: 19.10.2014).

23 İlker Gündüzöz, “Bir Senaryo Çerçevesinde Metropol Belediye Kavramı ve Fayda/Maliyet Analizi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Ocak 2012, C. 21, S. 1, s. 65-67; Yasin Sezer ve S. Evinç Torlak, “Büyükşehir ve Büyükşehir Belediyesi Kuruluş Kriterleri”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 3-4, 2005, s. 524.

24 Halil İbrahim Aydın, “1980 Sonrası Türk Belediye Sisteminde Yeni Liberal ve Desentralist Eğilimler”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5, 2003, s. 85; Akif Çarkçı, “Anahatlarıyla İdari Vesayet ve Belediyelerdeki Yansımaları”, *Yerel Siyaset*, S. 14, Şubat 2007, <http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&iid=601>, (Erişim Tarihi: 26.12.2014)

alandanda olumlu sonuçlar verdiği görölmüştür. Bu durum, tüm şehri kapsayan metropoliten yönetim modelinin bir zorunluluk olarak ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu noktada hayat bulan 6360 sayılı Kanun'un gerekçesinde de diğer büyükşehirlerdeki parçalanmışlık ve kaynak israfına vurgu yapılarak, sınırları il mülki sınırlarına genişletilen büyükşehir modelinin birçok alanda olumlu gelişmeleri ortaya çıkaracağına işaret edilmiştir²⁵.

3. 6360 SAYILI KANUN'UN BELEDİYELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Büyükşehir belediyciliği, 1982 Anayasası doğrultusunda ilk olarak 195 sayılı KHK, müteakibinde ise 3030 ve 5216 sayılı Kanun'larla hukuki zemine oturtulmuştur. Model zaman içinde görev, yetki ve sorumluluk kapsamında bir dizi değişikliğe uğramış ve son olarak 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyciliği uluslararası literatürde "metropoliten şehir" olarak ifade edilen yapıya benzeşmiştir²⁶. Yapılan düzenlemeyle büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırına genişletilmiş, görev, yetki ve sorumlulukları da arttırılmıştır.

6360 sayılı Kanun'un gerekçesinde; oluşturulan yeni yapıyla büyükşehir belediyelerinin yönetim, planlama ve koordinasyon açısından optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü bir yapıya kavuşturulmasının hedeflendiği belirtilmiştir²⁷. Ancak Kanun, getirdiği yeniliklerin yanı sıra Anayasa'ya aykırılık dâhil pek çok soruna gebe olmasından bahisle muhalefet parti temsilcileri ve akademisyenler başta olmak üzere birçok kesim tarafından çeşitli iddialar ileri sürülerek eleştirilmiştir. Eleştiriler Kanun'un taslak çalışmaları esnasında başlamış, gerek komisyon aşamasında gerekse yayımlandıktan sonra da devam etmiştir.

25 İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca hazırlanan 3.10.2012 tarihinde kararlaştırılan "Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi Başbakanlık Kanunlar Genel Müdürlüğüünün 8.10.2012 tarihli ve SAYI: B.02.0.KKG.0.10/101/649/4099 sayılı yazısıyla TBMM Başkanlığına gönderilmiştir. Tasarının tam metni için bkz. <http://web.tbmm.gov.tr/gelenkagitlar/metinler/144147.pdf>, (Erişim Tarihi: 4.2.2013).

26 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ile ilgili olarak bakınız: "6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Resmi Gazete, 6.12.2012, S. 28489.

27 AK Parti Genel Merkezi Yerel Yönetimler Başkanlığı, Sorular ve Cevaplarla Yeni Büyükşehir Belediye Yasası, 2012, http://www.AKParti.org.tr/upload/documents/AKParti_buyuksehir_yasasi.pdf, (Erişim Tarihi: 4.2.2013).

Yapılan eleştiriler ve olumlu görüşler göz önünde tutularak çalışma kapsamında 31 maddelik bir ifade grubu hazırlanmıştır²⁸. Söz konusu ifadeler alan araştırmasında kullanılan ankete ithal edilmiş, anket metni ekte sunulmuştur.

6360 sayılı Kanun’a yönelik ankette yer alan eleştiriler ve olumlu görüşler dikkate alındığında; Kanun ile metropolitan şehir yönetimiyle ilgili olarak birçok yenilik getirildiği görülmektedir. Ancak Kanun’un beraberinde birçok soruna da sebep olabilecek potansiyeli barındırdığı değerlendirilmektedir.

4. SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE ÖRNEĞİ

Samsun Belediyesi’nin kuruluşu, Osmanlı İmparatorluğu’nun batılılaşma hareketinin bir sonucu olarak alınan modern belediye sistemini uygulama kararına dayanmaktadır. 1868 yılında çıkarılan bir talimatla İstanbul dışındaki şehirlerde de belediye örgütleri oluşturulmaya başlanılmış, Samsun’da da 1869 yılında belediye örgütü kurulmuştur. 1876 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nda belediyelerin seçimle gelen meclislerce yönetilmesi öngörülmüştür. Buna dayanılarak çıkarılan 1877 tarihli Vilayet Belediye Kanunu’yla Samsun Belediyesi organları; şehrin nüfusuna göre 6-12 kişiden oluşan ve seçimle işbaşına gelen bir belediye meclisi ile meclis üyeleri arasından hükümetçe atanan belediye başkanından oluşturulmuştur²⁹.

Tarih boyunca Karadeniz’in önemli bir merkezi olan ve pek çok uygarlığa beşiklik eden Samsun’un Cumhuriyet dönemindeki gelişimi de ülke genelinde izlenen politikalar paralelinde gerçekleşmiştir.

28 Yapılan eleştiriler ve olumlu görüşler ile ilgili olarak bakınız: Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı; Hicran Çelikyay, Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, (İstanbul: SETA: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayını), 2014, s. 15; AK Parti Genel Merkezi Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2012, s. 13; Şenol Adıgüzel, “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, Toplum ve Demokrasi, Yıl. 6, S. 13-14, 2012, s. 168; “Büyükşehir Belediyesi Sınırlarının İl Sınırları ile Birleştirilmesini Öngören Kanun Taslağı Çalışmaları Hakkında Kamuoyuna Duyuru”, İdarenin Sesi, s. 117; Özan Zengin, “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 72, S. 2, 2014, s. 102; Alpay Günel, Senem Atvur ve Kadriye Okudan Dernek, “6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 3, 2014, s. 65; Saffet Arıkan Bedük, “Büyükşehir Sınırlarının İl Sınırları ile Örtüştürülmesi, Ülkemizde Sorunları Azaltma Yerine Arttıracak Bir Uygulamadır”, İdarecinin Sesi Dergisi, Mayıs-Haziran 2012, S. 151, ss. 6-10.

29 “Samsun Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı”, s. 7, http://www.samsun.bel.tr/Dosya/2010_2014_Stratejik_Plan.pdf, (Erişim Tarihi: 28.6.2015).

Cumhuriyetin ilanından sonra varlığını sürdüren Belediye’de seçilmiş ilk belediye başkanı 1930 yerel seçimleriyle göreve başlamıştır³⁰.

Samsun, 9.9.1993 tarih ve 21693 sayılı kararla Resmî Gazete’de yayımlanan 504 sayılı KHK ile büyükşehir belediyesi olmuş; müteakibinde 5216 ve 5747 sayılı kanunlarla belediyeye yeni düzenlemeler getirilmiş, görev ve yetki alanlarında değişiklik yapılmıştır³¹. 6360 sayılı Kanun’la da Mart 2014 yerel seçimleriyle tam olarak geçerli olmak üzere büyükşehir belediyesi sınırları il mülki sınırları olacak şekilde genişletilmiştir.

4.1. Yöntem

Türkiye’deki metropoliten şehir yönetiminin incelenmesine yönelik yapılan alan araştırması; 6360 sayılı Kanun’la metropoliten şehirlerdeki dönüşümün sürecin aktörleri tarafından nasıl değerlendirildiği, Kanun öncesindeki sorunların çözülüp çözülmediği, yeni sorunların tespitini ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm önerilerini içermektedir.

Alan araştırmasında Türkiye’deki metropoliten şehirlerdeki 6360 sayılı Kanun’la meydana gelen değişimin, belediye yöneticileri tarafından nasıl algılandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Alan araştırmasında veriler “anket yöntemi” kullanılarak toplanmaya çalışılmıştır. Literatür taramalarından elde edilen bilgilerin yanı sıra Türkiye’de yerel yönetim reformlarına ilişkin getirilen yeni düzenlemeler ile ilgili akademik ve siyasi çevrelerden yapılan eleştirileri ve övgüleri de göz önünde tutarak bir anket formu hazırlanmıştır. 6360 sayılı Kanun’un yeni olması, kendine has olumlu yönleri ve ona yöneltilen eleştirileri barındırması nedeniyle özgün olması, önceden hazır bir ölçeğin kullanılmasını imkânsız kılmaktadır. Bu nedenle uygulanan anket özgün olarak geliştirilmiştir.

Uygulanan anket çalışmasında iki bölüm halinde 37 soru/ifade bulunmaktadır. Anket çalışmasının birinci bölümü araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik toplam altı sorudan oluşmaktadır. Anket çalışmasının ikinci bölümünde ise belediye yöneticilerinin 6360 sayılı Kanun’a yönelik söylemlere ilişkin algılarının tespitini amaçlayan 31 ifadeden oluşan bir ölçek kullanılmış, çoktan seçmeli ve 5’li likert ölçeği tarzında *Tamamen Katılıyorum=1, Katılıyorum=2,*

30 “Samsun”, https://tr.wikipedia.org/wiki/Samsun#Yerel_y.C3.B6netim, (Erişim Tarihi: 28.6.2015).

31 “Samsun Büyükşehir Belediyesi”, https://tr.wikipedia.org/wiki/Samsun_B%C3%BCy%C3%BCK%C5%9Fehir_Belediyesi, (Erişim Tarihi: 27.6.2015); “Samsun Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı”, s. 7.

Fikrim Yok=3, Katılmıyorum=4 ve Hiç Katılmıyorum=5 puanlandırılmış beş seçenek verilmiştir.

563 kişiden oluşan yönetici gruba 2013 yılı ikinci yarısında anket gönderilmiş (anketörler veya kargo ile), anketlerden %93’ü (521) geri dönmüştür. Bu anketlerden 11’i eksik bilgi nedeniyle değerlendirmeye alınmamış, geri kalan 510 anket incelemeye alınmıştır. Veriler istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmayla 6360 sayılı Kanun sonrasında hangi sorunların ortadan kalktığı ve ortaya çıkan yeni sorunların neler olduğu tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Geliştirilen önerilerin kamu yönetimi aktörlerinden politika yapıcılar ve karar vericilere güncel ve kapsamlı bir kaynak teşkil edeceği beklenmektedir.

Araştırmanın; 6360 sayılı Kanun’a yönelik ihtiyaç duyulan geri besleme verilerini içeriyor olması bakımından da önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu özellikleri itibarıyla araştırmanın, daha iyi bir büyükşehir belediye sistemine ulaşabilme noktasında literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Alan araştırmasının konusu; yerel yönetim reformları kapsamında uygulamaya konulan 6360 sayılı Kanun’la oluşan değişimdir. Bir başka açıdan araştırma; Türkiye’de kamu yönetim reformu paralelinde kamu politikalarının dönüşümüne yönelik bir incelemeyi konu edinmektedir. Araştırma kapsamında 6360 sayılı Kanun’un temel bileşenleri ve alt uygulamalarından hareketle “Türkiye Metropolitan Şehir Yönetim Sistemi” mercek altına alınmaya çalışılmıştır.

Araştırma Samsun iliyle sınırlıdır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde en önemli etken, çalışmayla ilgili zaman ve maliyet kısıtları olmuştur.

Araştırmanın örneklemini Samsun ilindeki yerel yönetim yapısı içindeki yönetici gruptan (1 büyükşehir belediyesi, 17 ilçe belediyesi ve 23 belde belediyesi başkanları ile büyükşehir belediyesi ve 17 ilçe belediyesinde görev yapan başkan yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü ve meclis üyelerinden) oluşmaktadır.

4.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın temeli, yerel yönetim reformları kapsamında uygulamaya konulan 6360 sayılı Kanun'la oluşan değişimin değerlendirilmesi ve bu değişim hakkında belediye yöneticilerinin algılarının ölçülmesine dayanmaktadır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen dört adet faktörden hareketle alt boyutlara yönelik üç hipotez belirlenmiştir.

- H1: Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve diğer özellikleri alt boyutlar üzerinde etkilidir.
- H2: Elde edilen alt boyutların arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H3: Elde edilen alt boyutların arasında modellenebilecek şekilde bir ilişki vardır.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Ankette yer alan 31 adet ifadenin güvenilirlik ve yapı geçerliliği için analizler yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucuna göre Cronbach Alpha değeri 0,88 olarak bulunmuştur. Bu değere göre kullanılan ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Güvenilirliğin yanı sıra, yapı geçerliliğinin de test edilmesi kapsamında faktör analizi yapılmıştır. 31 ifadenin faktör yapısı araştırılmış, anketteki ilgili ifadeler analize tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucunda dört adet faktör elde edilmiştir. Bu faktörler Denetime Uygunluk (Anketteki 12, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31'inci ifadeler), Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi (Anketteki 2, 3, 8, 9, 11, 13, 21, 22 ve 23'üncü ifadeler), Ulusal Yapıya Etkisi (Anketteki 1, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 19, 24 ve 25'inci ifadeler), Yerel Yönetimlere Etkisi (Anketteki 15, 16, 17, 18 ve 20'inci ifadeler) boyutları olarak bulunmuş ve adlandırılmıştır.

Örnekleme korelasyonun güvenilirliğini sağlayacak kadar büyük olmasını kontrol eden Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmış ve KMO katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur. Barlett testi sonucunda p değeri 0,05'ten küçük olduğu görülmüştür. Faktör analizi için gerekli şartların uygunluğu test edilmiş, faktör yapılarının tespitinde eksen döndürmeleri Varimax yöntemiyle yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Alt Boyut Faktör Yapısı

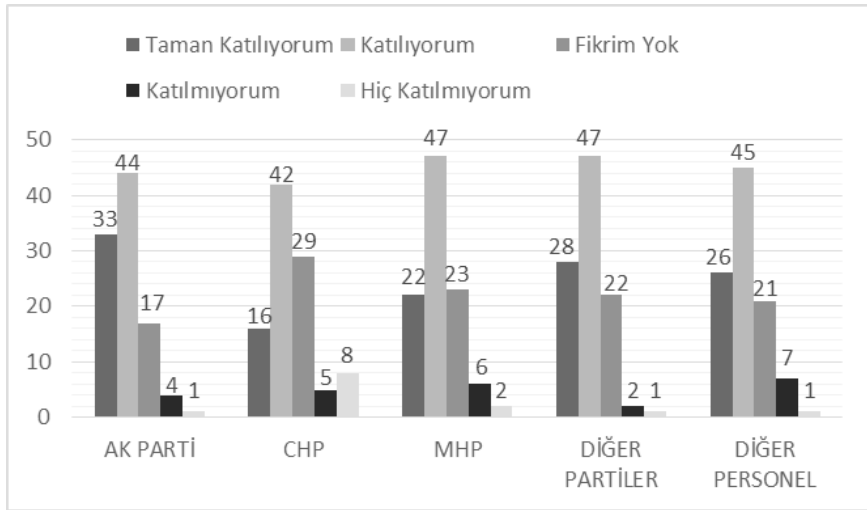
Kaiser-Meyer-Olkin Measure Örneklem Uyumu	0,744
Bartlett’s Test of Sphericity Ki kare	732,02
sd	575
p değeri	0

Analiz sonucunda konuyla ilgili oluşturulan alt boyutların, parametrik testlerin uygulamasına uygun olduğu görülmüştür. Alt boyutlar toplam varyansın %63’ünü tek başlarına açıklamaktadır. Bu oran %60’tan büyük olduğu için yeterlidir. “Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi” alt boyutu toplam varyansın %16’sını, “Ulusal yapıya etki” alt boyutu toplam varyansın %14’ünü, “Yerel Yönetimlere Etkisi” alt boyutu ise %15’ni ve “Denetime Uygunluk” alt boyutu toplam varyansın %18’ini açıklamaktadır.

Ankete katılanların 6360 sayılı Kanun ile getirilen yasal düzenlemeler hakkındaki düşüncelerine ilişkin istatiki değerlerin hesaplanması kapsamında her soru/ifade için beş grup üzerinden analiz yapılmıştır. Bu gruplar: AK Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Diğer Siyasi Partiler ve Siyasi Görüşünü Belirtmeyen Personel (Memur Statüsündeki Personel ve 1 Meclis Üyesi) şeklinde sınıflandırılmıştır.

Aşağıdaki tabloda söz konusu grupların anketteki ifadelerle yönelik cevapları “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” şeklinde grafik olarak verilmiştir.

Tablo 2: Yöneticilerin anketteki sorulara verdiği cevaplarının grup bazında yüzdesel değerleri

İstatiki veriler incelendiğinde; 6360 sayılı Kanun'la getirilen yeni yasal düzenlemelere ilişkin yöneltilen gerek olumlu gerekse olumsuz yargılara katılanların oranının katılmayanların oranından belirgin biçimde yüksek çıktığı görülmektedir.

Genelde tüm yargılara büyük oranda katılım olmakla beraber sadece iki maddede CHP'li üyelerin olumsuz görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Muhalefet partililerin katılmadığı yargılar: 6360 sayılı Kanun'la etkin, etkili, vatandaş odaklı, hesap verebilen katılımcı, saydam ve olabildiğince yerel bir yerel yönetim anlayışı getirilmesi (soru 3) ve merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlanacağı (soru 7) noktasında olmuştur.

4.5.1. Alt Boyutların Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Birinci hipotez olan "H1: Katılımcıların Sosyo-demografik özellikleri ve diğer özellikleri alt boyutlar (Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları) üzerinde etkilidir." hipotezi 6 başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- H1_a: Katılımcıların cinsiyeti alt boyutlar üzerinde etkilidir.
- H1_b: Katılımcıların yaşı alt boyutlar üzerinde etkilidir.

- H1_c:Katılımcıların görevi alt boyutlar üzerinde etkilidir.
- H1_ç:Katılımcıların görev yılı alt boyutlar üzerinde etkilidir.
- H1_d:Katılımcıların eğitim düzeyi alt boyutlar üzerinde etkilidir.
- H1_e: Katılımcıların siyasi görüşü alt boyutlar üzerinde etkilidir.

4.5.1.1. Cinsiyet ve Alt Boyutlar

Çalışmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine göre elde edilen boyutların farklı olup olmadığını araştırılması yapılmıştır. Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi boyutlarının cinsiyete göre farklı ortalama puanlarının olup olmadığını araştırılması amacıyla bağımsız t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	S.Sapma	t	p
Denetime Uygunluk	Erkek	465	2,102	0,719	0,434	0,664
	Kadın	45	2,061	0,623		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	Erkek	465	2,111	0,649	-0,020	0,984
	Kadın	45	2,133	0,625		
Ulusal Yapıya Etkisi	Erkek	465	2,118	0,591	0,045	0,964
	Kadın	44	2,114	0,583		
Yerel Yönetimlere Etkisi	Erkek	465	2,176	0,699	-1,175	0,207
	Kadın	45	2,316	0,765		

Elde edilen bulgulara göre Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarında cinsiyete göre ortalama boyut puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir(p>0,05). Kadın ve erkeklerin yeni yerel yönetimler yasası hakkında benzer görüşlere sahip olduğu görülmüştür.

4.5.1.2. Yaş ve Alt Boyutlar

Çalışmada elde edilen Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarının katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarının katılımcıların yaş gruplarına göre farklılıklar göstermektedir.

Yapılan post-hoc analizlerde Sidak testine göre; Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi alt boyutunda ifade edilen düşüncelere 20-30 yaş gruplarının tüm gruplara göre daha çok katıldığı, bunun yanı sıra 31-35 yaş grubunun ise diğer gruplara göre daha az katıldıkları görülmüştür.

Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutunda ifade edilen düşüncelere 20-30 yaş grubunun daha çok katılırken, 61 ve üstü yaştakilerin yasanın ulusal yapıya yönelik etkilerini ifade eden düşüncelere daha az katıldıkları görülmüştür.

Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutunda ifade edilen düşüncelere 31-35 yaş ve 61 ve üstü yaştaki grupların diğer yaş gruplarına göre daha az katıldıkları görülmüştür.

Denetime Uygunluk alt boyutunda katılımcıların yaşlarına göre farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Yaş ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Yaş Grubu	n	Ortalama	S.Sapma	F	p
Denetime Uygunluk	20-30 yaş	31	2,084	0,518	1,211	0,224
	31-35 yaş	55	2,240	0,512		
	36-40 yaş	111	2,148	0,425		
	41-45 yaş	126	1,985	0,521		
	46-50 yaş	79	2,018	0,494		
	51-55 yaş	51	2,047	0,719		
	56-60 yaş	45	2,093	0,834		
	61 ve üzeri yaş	12	2,050	0,919		
	Toplam	510	2,079	0,428		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	20-30 yaş	31	1,974	0,528	2,760	0,001
	31-35 yaş	55	2,382	0,414		
	36-40 yaş	111	2,189	0,417		
	41-45 yaş	126	2,008	0,538		
	46-50 yaş	79	2,025	0,518		
	51-55 yaş	51	2,208	0,889		
	56-60 yaş	45	2,194	0,790		
	61 ve üzeri yaş	12	2,100	0,948		
	Toplam	510	2,127	0,646		
Ulusal Yapıya Etkisi	20-30 yaş	31	1,955	0,402	2,101	0,041
	31-35 yaş	54	2,222	0,525		
	36-40 yaş	111	2,173	0,589		
	41-45 yaş	126	2,067	0,587		
	46-50 yaş	79	2,046	0,575		
	51-55 yaş	51	2,051	0,577		
	56-60 yaş	45	2,200	0,712		
	61 ve üzeri yaş	12	2,533	0,735		
	Toplam	509	2,117	0,589		
Yerel Yönetimlere Etkisi	20-30 yaş	31	2,097	0,657	4,072	0,001
	31-35 yaş	55	2,280	0,632		
	36-40 yaş	111	2,186	0,650		
	41-45 yaş	126	2,119	0,727		
	46-50 yaş	79	2,066	0,624		
	51-55 yaş	51	2,118	0,702		
	56-60 yaş	45	2,413	0,856		
	61 ve üzeri yaş	12	3,033	0,697		
	Toplam	510	2,189	0,705		

4.5.1.3. Eğitim ve Alt Boyutlar

Çalışmada elde edilen alt boyutların katılımcıların eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre tüm alt boyutlar katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılıklar göstermektedir.

Farklılığın tespit edilmesi amacıyla yapılan Sidak testi sonucuna göre; lisansüstü eğitime sahip olan grupların ortalama boyut puanlarının Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarında diğer eğitim gruplarına göre oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu değerden hareketle, lisansüstü eğitime sahip olan bireylerin 6360 sayılı Kanun'un etkilerine yönelik ifade edilen tüm düşüncelere diğer eğitim seviyelerindeki katılımcılara göre daha fazla katıldığı yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Eğitim ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Eğitim	n	Ortalama	S.Sapma	F	p
Denetime Uygunluk	İlkokul	46	2,065	0,511	3,277	0,006
	Ortaokul	37	2,119	0,592		
	Lise	116	2,141	0,782		
	Ön lisans	101	2,160	0,537		
	Lisans	173	2,064	0,585		
	Lisans Üstü Eğitim	37	1,708	0,575		
	Toplam	510	2,079	0,628		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	İlkokul	46	2,048	0,604	3,063	0,010
	Ortaokul	37	2,222	0,537		
	Lise	116	2,141	0,680		
	Ön lisans	101	2,180	0,677		
	Lisans	173	2,166	0,635		
	Lisans Üstü Eğitim	37	1,757	0,556		
	Toplam	510	2,127	0,646		
Ulusal Yapıya Etkisi	İlkokul	46	2,039	0,451	5,574	0
	Ortaokul	37	2,086	0,573		
	Lise	115	2,017	0,542		
	Ön lisans	101	2,069	0,510		
	Lisans	173	2,292	0,645		
	Lisans Üstü Eğitim	37	1,870	0,650		
	Toplam	509	2,117	0,589		
Yerel Yönetimlere Etkisi	İlkokul	46	2,174	0,596	4,634	0
	Ortaokul	37	2,168	0,561		
	Lise	116	2,048	0,585		
	Ön lisans	101	2,206	0,683		
	Lisans	173	2,353	0,800		
	Lisans Üstü Eğitim	37	1,854	0,722		
	Toplam	510	2,189	0,705		

4.5.1.4. Görev ve Alt Boyutlar

Çalışmada elde edilen alt boyutların katılımcıların görevlerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Görev ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Görev	n	Ortalama	S.Sapma	F	p
Denetime Uygunluk	Belediye Başkanı/ Başkan yardımcısı	41	1,839	0,702	6,325	0,002
	Şube Müdürü	217	2,024	0,511		
	Meclis Üyesi	252	2,165	0,691		
	Toplam	510	2,079	0,628		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	Belediye Başkanı/ Başkan yardımcısı	41	1,898	0,736	3,994	0,019
	Şube Müdürü	217	2,099	0,577		
	Meclis Üyesi	252	2,189	0,679		
	Toplam	510	2,127	0,646		
Ulusal Yapıya Etkisi	Belediye Başkanı / Başkan yardımcısı	41	1,844	0,481	4,986	0,007
	Şube Müdürü	217	2,155	0,577		
	Meclis Üyesi	251	2,130	0,607		
	Toplam	509	2,117	0,589		
Yerel Yönetimlere Etkisi	Belediye Başkanı / Başkan yardımcısı	41	1,820	0,605	8,344	0
	Şube Müdürü	217	2,291	0,778		
	Meclis Üyesi	252	2,160	0,631		
	Toplam	510	2,189	0,705		

Elde edilen sonuçlara göre tüm alt boyutlar katılımcıların görevlerine göre farklılıklar göstermektedir. Farklılığın tespit edilmesi amacıyla yapılan Sidak testi sonucuna göre Belediye Başkanı/Başkan yardımcısı olan grubun tüm alt boyutlarda diğer görev gruplarına göre 6360 sayılı Kanun’un etkilerine yönelik ifade edilen tüm düşüncelere diğer görev grubundaki katılımcılardan daha fazla katıldığı yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

4.5.1.5. Görev Yılı ve Alt Boyutlar

Çalışmada elde edilen alt boyutların katılımcıların görev yaptığı yıllara göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Farklılığın tespit edilmesi amacıyla yapılan Sidak testi sonucuna göre; Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarında 0-4 yıl arası görev yapan (göreve yeni başlayan) katılımcıların diğer görev grubundaki katılımcılardan daha az olumlu görüş bildirdikleri halde 16-20 yıl arası görev yapan (uzun süredir görevde olan) katılımcıların daha fazla olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: Görev Yılı ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Görev Yılı	n	Ortalama	S.sapma	F	p
Denetime Uygunluk	0-4 yıl	53	2,064	0,711	2,377	0,051
	5-10 yıl	322	2,081	0,619		
	11-15 yıl	98	2,182	0,591		
	16-20 yıl	22	1,818	0,598		
	21-25 yıl	15	1,800	0,659		
	Toplam	510	2,079	0,628		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	0-4 yıl	53	2,215	0,650	1,313	0,264
	5-10 yıl	322	2,098	0,609		
	11-15 yıl	98	2,222	0,660		
	16-20 yıl	22	1,973	0,723		
	21-25 yıl	15	2,053	1,070		
	Toplam	510	2,127	0,646		
Ulusal Yapıya Etkisi	0-4 yıl	53	2,279	0,661	3,844	0,004
	5-10 yıl	321	2,056	0,551		
	11-15 yıl	98	2,267	0,642		
	16-20 yıl	22	1,982	0,534		
	21-25 yıl	15	2,080	0,627		
	Toplam	509	2,117	0,589		
Yerel Yönetimlere Etkisi	0-4 yıl	53	2,596	0,917	7,260	0
	5-10 yıl	322	2,099	0,629		
	11-15 yıl	98	2,296	0,719		
	16-20 yıl	22	1,964	0,607		
	21-25 yıl	15	2,293	0,884		
	Toplam	510	2,189	0,705		

4.5.1.6. Partiler ve Boyutlar

Çalışmada elde edilen alt boyutların katılımcıların siyasi görüşüne göre farklılıklar gösterip göstermediğinin test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; tüm alt boyutlar katılımcıların siyasi görüşüne göre farklı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Farklılığın tespit edilmesi amacıyla yapılan Sidak testi sonucuna göre Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi alt boyutlarında CHP'li ve MHP'li katılımcıların diğer gruplara göre daha az olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarında ise sadece CHP’li katılımcıların diğer siyasi parti üyelerine göre daha az olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutunda AK Parti, CHP ve MHP arasında en düşük boyut puanının AK Parti’de olduğu görülmüştür. Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlarında AK Parti’li katılımcıların diğer siyasi görüşlere göre daha çok olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8: Partiler ve Alt Boyutlar

Alt Boyutlar	Görev Yılı	n	Ortalama	S.sapma	F	p
Denetime Uygunluk	AK Parti	155	1,849	0,498	21,146	0
	CHP	59	2,563	0,719		
	MHP	65	2,385	0,820		
	Diğer Partiler	13	2	0,523		
	Siyasi Görüşünü Belirtmek İstemeyen	218	2,025	0,514		
	Toplam	510	2,079	0,628		
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	AK Parti	155	1,875	0,501	19,499	0
	CHP	59	2,624	0,758		
	MHP	65	2,369	0,721		
	Diğer Partiler	13	2,031	0,496		
	Siyasi Görüşünü Belirtmek İstemeyen	218	2,106	0,592		
	Toplam	510	2,127	0,646		
Ulusal Yapıya Etkisi	AK Parti	154	1,977	0,527	9,744	0
	CHP	59	2,495	0,761		
	MHP	65	2,037	0,464		
	Diğer Partiler	13	1,908	0,362		
	Siyasi Görüşünü Belirtmek İstemeyen	218	2,151	0,578		
	Toplam	509	2,117	0,589		
Yerel Yönetimlere Etkisi	AK Parti	155	2,048	0,673	6,024	0,001
	CHP	59	2,407	0,748		
	MHP	65	2,037	0,353		
	Diğer Partiler	13	2,031	0,354		
	Siyasi Görüşünü Belirtmek İstemeyen	218	2,284	0,780		
	Toplam	510	2,189	0,705		

4.5.2. Alt Boyutlar Arasındaki İlişkinin Araştırılması

İkinci hipotez olan “H2: Elde edilen alt boyutların (Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere

Etkisi alt boyutları) arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi 6 başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- H2_a: Denetime Uygunluk ve Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi alt boyutları ilişkilidir.
- H2_b: Denetime Uygunluk ve Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutları ilişkilidir.
- H2_c: Denetime Uygunluk ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları ilişkilidir.
- H2_c: Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi ve Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutları ilişkilidir.
- H2_d: Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları ilişkilidir.
- H2_e: Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları ilişkilidir.

6360 sayılı Kanun’un etkilerine yönelik ifade edilen düşüncelerden oluşan alt boyutlar arasındaki ilişkinin araştırılması için ilk olarak korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen matris Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Korelasyon Matrisi

Alt Boyutlar	Korelasyon Katsayısı	Denetime Uygunluk	Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	Ulusal Yapıya Etkisi	Yerel Yönetimlere Etkisi
Denetime Uygunluk	r	1	0,531	0,551	0,351
	p	-	0	0	0
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	r	0,531	1	0,460	0,379
	p	0	-	0	0
Ulusal Yapıya Etkisi	r	0,551	0,460	1	0,677
	p	0	0	-	0
Yerel Yönetimlere Etkisi	r	0,351	0,379	0,677	1
	p	0	0	0	-

Elde edilen sonuçlara göre ikili olarak incelendiğinde:

- Denetime Uygunluk ve Yerel yönetimlerin İdari yapısına etkisi alt boyutları arasında 0,531’lik,
- Denetime Uygunluk ve Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutları arasında 0,551’lik,
- Denetime Uygunluk ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları arasında 0,351’lik,
- Yerel yönetimlerin İdari yapısına etkisi ve Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutları arasında 0,46’lık,
- Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlar arasında 0,379’luk,
- Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutlar arasında 0,677’lik pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan incelemede tüm alt boyutların orta ile yüksek kuvvetle değişen ilişkilerle oldukça anlamlı sayılabilecek bir düzeyde bir birleriyle ilişkili olduğu görülmüştür.

4.5.3. Alt boyutlar Arasındaki İlişkinin Modellenmesi

Üçüncü hipotez olan “H3: Elde edilen alt boyutların (*Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi ve Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları*) arasında modellenebilecek şekilde bir ilişki vardır.” hipotezi 4 başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- H_{3a}: Denetime Uygunluk ve diğer alt boyutlar modellenebilir düzeyde ilişkilidir.
- H_{3b}: Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi ve diğer alt boyutlar modellenebilir düzeyde ilişkilidir.
- H_{3c}: Ulusal Yapıya Etkisi ve diğer alt boyutlar modellenebilir düzeyde ilişkilidir.
- H_{3ç}: Yerel Yönetimlere Etkisi ve diğer alt boyutlar modellenebilir düzeyde ilişkilidir.

Kanun’un etkilerini araştırmak için elde edilen alt boyutlar arasındaki ilişkinin modellenmesi için regresyon analizi uygulaması yapılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10: Model Anlamlılığı ve Katsayılar Tablosu

Analizi	Modelin Test Edilmesi			Bağımsız Değişkenlerin Katsayıları			
	Bağımlı değişkenler	R2 (Düzeltilmiş)	Model Anlamlılığı	Katsayıların Anlamlılığı	Denetime Uygunluk	Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	Ulusal Yapıya Etkisi
Denetime Uygunluk	0,51	F=421,6, p<0,01	p<0,01	-	0,55	0,07	Modelde yok
Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi	0,55	F=300,1, p<0,01	p<0,05	0,51	-	0,07	0,07
Ulusal Yapıya Etkisi	0,52	F=182,6, p<0,01	p<0,01	0,16	0,12	-	0,55
Yerel Yönetimlere Etkisi	0,46	F=219,4, p<0,01	p<0,05	Modelde yok	0,08	0,53	-

Alt boyutların diğer alt boyutlar ile olan ilişkilerinin araştırılması kapsamında regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Diğer alt boyutların Denetime Uygunluk alt boyutunu tek başlarına %51'lik bir oranda açıkladıkları görülmüştür ($R^2=0,51$). (Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutu modelde bulunmamaktadır.)

- Diğer alt boyutların Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi alt boyutunu tek başlarına %55'lik bir oranda açıkladıkları görülmüştür ($R^2=0,55$).

- Diğer alt boyutların Ulusal Yapıya Etkisi alt boyutunu tek başlarına %52'lik bir oranda açıkladıkları görülmüştür ($R^2=0,52$).

- Diğer alt boyutların Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutunu tek başlarına %46'lık bir oranda açıkladıkları görülmüştür ($R^2=0,46$). (Denetime Uygunluk alt boyutu modelde bulunmamaktadır.)

Analiz sonucunda elde edilen modelin ve modelde bulunan katsayıların anlamlı olduğu görülmüştür.

5. SONUÇ

Yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde son dönemde kamu yönetiminde meydana gelen gelişmeler, büyükşehir belediye yönetiminde de değişimi ve yapının yeniden şekillendirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda yapılan son yasal düzenlemelerden olan 6360 sayılı Kanun’la Türkiye’deki büyükşehir sistemi idari, mali, siyasi ve kamusal hizmetlerin sunumu bakımından önemli değişikliklere uğramıştır. 6360 sayılı Kanun’la oluşan söz konusu değişimle ilgili olumlu söylemlerin ve eleştirilerin değerlendirilmesi ve bu değişim hakkında belediye yöneticilerinin algılarının ölçülmesi amacıyla Samsun ilinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında belediye yöneticilerine anket uygulanmış ve önemli bazı bulgulara ulaşılmıştır.

Anket cevapları üzerinde yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen veriler; Denetime Uygunluk, Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına Etkisi, Ulusal Yapıya Etkisi, Yerel Yönetimlere Etkisi alt boyutları altında dört faktör grubuna ayrılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve diğer özelliklerinin alt boyutlar üzerinde etkilerinin araştırıldığı 1. ana hipotezde yaş, görev, görev yılı, siyasi görüş ve eğitim seviyesinde katılımcıların ortalama boyut puanları birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre boyut puanlarının birbirinden farklı olmadığı tespit edilmiştir. Alt hipotezlerden hareketle “H1: Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve diğer özellikleri alt boyutlar üzerinde etkilidir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Alt boyutların ikili olarak bir birleriyle ilişkisinin araştırılmak istendiği 2. ana hipotezde ise tüm alt boyutların aralarında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Alt hipotezlerden hareketle “H2: Elde edilen alt boyutların arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Son olarak 2. hipotezde elde edilen ilişkilerin modellenebilir olmasının araştırıldığı 3. ana hipotezde, tüm alt boyutlar arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre elde edilen beş modelin de anlamlı ve istatistiksel olarak kullanılabilir olduğunu görülmüştür. Sadece Denetime Uygunluk ve Yerel Yönetimlere Etkisi boyutlarının bağımsız değişkenler olarak bir birlerinin modelinde yer almadıkları görülmüştür. Alt hipotezlerden hareketle “H3: Elde edilen alt boyutların arasında modellenebilecek şekilde bir ilişki vardır” hipotezi kısmen kabul edilmiştir. Bununla beraber tüm modellerin yüksek açıklama yüzdesi, anlamlılık düzeyi ve model katsayılarının test edilmesi hususlarında oldukça yeterli olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçları incelendiğinde; 6360 sayılı Kanun'la getirilen yeni yasal düzenlemelere ilişkin yöneltilen gerek olumlu gerekse olumsuz yargılara katılanların oranının katılmayanların oranından belirgin biçimde yüksek çıktığı görülmüştür. Genelde tüm yargılara büyük oranda katılım olmakla beraber sadece birkaç maddede muhalefet partilerinin olumsuz görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Yöneltilen yargılardan hareketle Kanun'un, metropoliten şehir yönetimiyle ilgili olarak birçok yeniliğe ve gelişmeye imkân sağladığı fakat buna karşın birçok olumsuzluğa/soruna da gebe olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Alan araştırması kapsamında elde edilen sonuçlar da bu görüşü destekler niteliktedir.

Belediyelerin gelirlerinin arttırılması; yeni yatırım ve koordinasyon birimlerinin kurulması; mahalleye dönüştürülen köylere indirimli hizmetlerin götürülmesi; kırsal alanların daha iyi hizmet alabilme yolunun açılmış olması gibi düzenlemeler Kanun'a ilişkin yeniliklerden birkaçıdır. Yeni düzenlemeyle büyükşehir belediyelerinin yetki, görev ve sorumlulukları artmış, buna paralel olarak mali olanakları iyileştirilmiş, mali ve idari anlamda daha özerk bir yapıya kavuşturulmuştur. Kanun'la oluşturulan ölçek ekonomisi sayesinde, kaynak israfı, birim maliyetler ve kişi başına düşen kamusal harcamaların azalması beklenmektedir. 6360 sayılı Kanun'la etkin, etkili, vatandaş odaklı, hesap verebilen katılımcı, saydam ve olabildiğince yerel bir yerel yönetim anlayışı için gerekli zeminin oluşturulduğu, bunun da hemşerilerin belediye hizmetlerinden memnuniyetlerinin artmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Yeni büyükşehir yapısı sayesinde; artan sanayileşme, ulaşım ve çevre gibi sorunlara daha iyi çözümler üretilmesi beklenmektedir. 6360 sayılı Kanun'daki düzenleyici üst imar planları çerçevesinde; imar ve planlama açısından teklik ve bütünsellik sağlanacak ve il çapında uyumlu imar uygulamaları gerçekleştirilebilecektir. Büyükşehir belediye meclisinin; belediyeler arasındaki ihtilaflarda yönlendirici ve düzenleyici karar alabilecek olması da sorunların hızlı bir şekilde çözümüne katkıyı arttıracaktır. 6360 sayılı Kanun'la gerek merkezi yönetim ile yerel yönetimler, gerekse büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlanacağı; başta mali kaynak yetersizliği olmak üzere, kent içi ulaşım, alt-yapı, çevre, örgütlenme, şehirleşme ve gecekondü gibi birçok konuda 2000'li yılların öncesine göre, daha fazla ilerleme kat edebilme potansiyeline sahip olacağı değerlendirilmektedir.

Ancak büyükşehir kurulmasıyla sağlanan avantajları negatif etkiyle küçülten dezavantajları giderebilecek mevzuat düzenlemeleri yapılmaz ve

uygulama tedbirleri alınmazsa, yeni modelin reel net faydası maksimize edilemeyecektir. Bu kapsamda tüm yerel yönetim birimleriyle ilgili olarak tek bir “Yerel Yönetimler Kanunu’nun” çıkartılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Bu Kanun’a ek olarak yerel yönetim personeliyle ilgili ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu da değerlendirilmektedir.

Metropoliten hizmetler büyük ölçüde büyükşehir belediye başkanının koordinasyonunda ve denetiminde yerine getirilmektedir. Metropoliten yönetim başkanının konumu Türk metropoliten şehir yönetim sistemini de şekillendirmektedir. Ancak Türkiye’deki büyükşehir başkanlarının yetkileri ne çok geniş ne de çok sınırlıdır. Ara bir konumdadır... Bu noktadan hareketle Türkiye’deki metropoliten yönetimler için iki hal tarzı ön plana çıkmaktadır.

İlk seçenek, yetki, görev ve sorumlulukların metropoliten belediye ve ilçe belediyeler arasında paylaştırılmasıdır. Bu noktada metropoliten yönetim/büyükşehir belediye başkanı sadece sosyo-ekonomik ve çevresel gelişmesinin sağlayacak politikaların belirlenmesi ve metropoliten alanla ilgili makro hizmetlerin görülmesi noktasında yetkili olacaktır.

İkinci seçenek ise metropolün her yerinde yetkili güçlü başkanlı güçlü bir metropoliten yönetim modelidir. Güçlendirilmiş metropoliten yönetim modelinin güçlü bir başkan ile beraber güçlü bir meclisle de desteklenmesi gerekmektedir. Meclisin yetkileri başkan karşısında dengelenmeli, daha işlevsel bir hâle getirilmelidir. Büyükşehir belediye başkanının ilçe belediye ve büyükşehir belediye meclisleri üzerindeki yetkileri ile ilçe belediyelerinin bölgesel ve ekonomik kriterler dâhilinde yetki ve sorumlulukları bu kapsamda yeniden tanımlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- “Büyükşehir Belediyeleri”, [http://www.migm.gov.tr/MahalliIdareler.aspx? DetayId=4](http://www.migm.gov.tr/MahalliIdareler.aspx?DetayId=4), (Erişim Tarihi: 22.12.2014).
- “Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”, <http://web.tbmm.gov.tr/gelenkagitlar/metinler/144147.pdf>, (Erişim Tarihi: 4.2.2013).
- “Büyükşehir Belediyesi Sınırlarının İl Sınırları ile Birleştirilmesini Öngören Kanun Taslağı Çalışmaları Hakkında Kamuoyuna Duyuru”, İdarenin Sesi, ss. 116-117, Mart-Nisan 2012.
- “CHP, Büyükşehir Yasası’na karşı değil”, <http://www.cnnturk.com/2012/turkiye/12/08/umut.oran.chp.buyuksehir.yasasina.karsi.degil/687778.0/>, (Erişim Tarihi: 9.12.2012).
- “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Taslağı”, http://www.mmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=6206&tipi=4&sube=0#.VJiEXl4is, (Erişim Tarihi: 6.8.2014).
- “Metropolitan Alan”, <http://emlakansiklopedisi.com>, (Erişim Tarihi: 1.10.2014).
- “Samsun Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı”, http://www.samsun.bel.tr/Dosya/2010_2014_Stratejik_Plan.pdf, (Erişim Tarihi: 28.6.2015).
- “Samsun Büyükşehir Belediyesi”, https://tr.wikipedia.org/wiki/Samsun_B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_Belediyesi, (Erişim Tarihi: 27.6.2015).
- “Samsun”, https://tr.wikipedia.org/wiki/Samsun#Yerel_y.C3.B6netim, (Erişim Tarihi: 28.6.2015).
- “504 sayılı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”, Resmi Gazete, 9.9.1993, S. 21693.
- “Yeni Büyükşehir Yasası Neler Getirecek”, <http://www.2eylul.com.tr/yeni-buyuksehir-yasasi-neler-getirecek-2-makale,1505.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2012).
- Adıgüzel, Şenol. “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, Toplum ve Demokrasi, Yıl. 6, S. 13-14, ss. 153-176, 2012.
- AK Parti Genel Merkezi Yerel Yönetimler Başkanlığı, Sorular ve Cevaplarla Yeni Büyükşehir Belediye Yasası, 2012, http://www.AKParti.org.tr/upload/documents/AKParti_buyuksehir_yasasi.pdf, (Erişim Tarihi: 4.2.2013).
- Altan, Yakup. “Meclis-i Meb’usân Zabıt Cerideleri (1293-1877) Üzerinden Türk Belediyeciliğini Anlamak”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, ss. 294-305, 2009.
- Aydın, Halil İbrahim. “1980 Sonrası Türk Belediye Sisteminde Yeni Liberal ve Desentralist Eğilimler”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 5, ss. 73-86, 2003.
- Bedük, Saffet Arıkan “Büyükşehir Sınırlarının İl Sınırları ile Örtüştürülmesi, Ülkemizde Sorunları Azaltma Yerine Arttıracak Bir Uygulamadır”, İdarecinin Sesi Dergisi, S. 151, ss. 6-10, Mayıs-Haziran 2012.

- Çarkçı, Akif. “Anahatlarıyla İdari Vesayet ve Belediyelerdeki Yansımaları”, Yerel Siyaset, S. 14, Şubat 2007,
- <http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=601>, (Erişim Tarihi: 26.12.2014).
- Çelikyay, Hicran Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, SETA: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul 2014.
- Demir, Kemal ve Suat Çubuk. “Türkiye’de Metropolitan Kentlerin Nüfus Gelişimi”, Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, S. 28, ss. 193-215, Yıl: 2010/1.
- Eke, Ali Erkan. “Anakent Yönetimi ve Yönetimler Arası İlişkiler: Batı Deneyimi ve Türkiye”, Amme İdaresi Dergisi, C. 18, S. 4, ss. 41-62, 1985.
- Eke, Ali Erkan. Anakent Yönetimi ve Yönetimler Arası İlişkiler, AÜSBF Yay. No.505, Ankara 1982.
- Eke, Feral. “Yönetimde Yerelleşmenin Planlama Açısından Koşulları”, Gazi Üni. İİBF Dergisi, 1/2001, ss. 143-152.
- Erdumlu, Güngör. Büyükşehir Belediyeleri Araştırması, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 1993.
- Erençin, Arif. “Büyükşehirlerde Belediyeler Arası İlişkilerin Yenilenen Yapısı”, Mülkiye Dergisi, C. XXIX, S. 246, ss. 121-131, 2007.
- Eryılmaz, Bilal. Kamu Yönetimi, Okutman Yayıncılık, Ankara 2010.
- Göçer, Orhan. Şehirciliğe Giriş, Konya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Yayını, Konya 1979.
- Görmez, Kemal. “Türkiye’de Anakent Yönetiminin Sorunları”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 2, S. 1, ss. 19-29, Ocak 1991.
- Günal, Alpay, Senem Atvur ve Kadriye Okudan Dernek, “6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 19, Ş. 3, ss. 55-70, 2014.
- Gündüzöz, İlker. “Bir Senaryo Çerçevesinde Metropol Belediye Kavramı ve Fayda/Maliyet Analizi”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Ocak 2012, C. 21, S. 1, ss. 43-70.
- İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü, 2013 Yılı Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara Haziran 2014.
- İsbir, Eyüp Günay. Şehirleşme ve Meseleleri- 2. Baskı, Gazi Büro Yayınları, Ankara 1991.
- Keleş, Ruşen. “Türkiye’de Anakent Yönetimi”, Amme İdaresi Dergisi, ss. 69-82, Haziran 1985.
- Keleş, Ruşen. Yerinden Yönetim ve Siyaset-Genişletilmiş İkinci Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul 1994.
- Kılınç, Gökçen. “Çeyrek Asırlık Bir Tecrübe: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Yapılanması ve Kayseri Büyükşehir Belediye Örneği”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 19, S. 1, ss. 67-89, Ocak 2010.

- Oktay, Tarkan ve Mustafa Lütfi Şen, Belediye Meclis Üyeleri Rehberi, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 2011.
- Öner, Şerif. "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları", Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 10, S. 2, ss. 51-67, 2001.
- Özgür, Hüseyin. "Yerel Siyaset Perspektifinden Bakışla Büyükşehir Belediyelerinde Kentsel Alan Yönetimi Uygulamaları", Yerel Siyaset, Okutan, ss. 125-166, Ocak 2008.
- Sezer, Yasin ve S. Evinç Torlak, "Büyükşehir ve Büyükşehir Belediyesi Kuruluş Kriterleri", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Ş. 3-4, ss. 516-531, 2005.
- Şengül, Ramazan ve N. Işıl Çetinkaya, "Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği", s.2, http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ramazan.sengul/bildiri/ramazan.sengul26.12.2013_12.14.26bildiri.pdf (Erişim Tarihi: 19.10.2014).
- Tekel, Ayşe. "Desantralizasyon ve Türkiye'de Metropolitan Alan Yönetimleri Üzerine Bir Değerlendirme", Türkiyat Araştırmaları, S. 5, ss. 71-88, Güz 2006.
- Tekel, Ayşe. "Metropolitan Planlamanın Önemi ve Gerekliliği Üzerine", Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 11, S. 1, ss. 42-55, Ocak 2002.
- Tekel, Ayşe. "Planlama Kuramları ve Metropolitan Planlamaya Yansımaları: Türkiye Özelinde Bir Değerlendirme", Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 18, S. 2, ss. 1-16, Nisan 2009.
- Tuzcuoğlu, Ferruh. Metropolitan Yönetim- Kentleşme Temel Kavram ve Kuramları ile Dünya'da ve Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi, Sakarya Kitabevi, Adapazarı 2003.
- Uygun, Oktay. "Merkeziyetçilik, Federalizm ve Katılımcılık", içinde Nihal Boztekın, (der.) Demokrasi ve Siyasal Katılım, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği, ss. 102-109, İstanbul Ağustos 2013.
- Ünsal, Nefise Tülay. "Büyükşehir Belediyesi", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara 2007.
- Yaşamış, Firuz Demir. "Büyükşehir Sorunsalı", Amme İdare Dergisi, C. 28, S. 1, ss. 93-111, Mart 1995.
- Yeter, Enis. "Ülkemizde Büyükşehir Belediyesi Uygulamasına İlişkin Görüşler", Amme İdaresi Dergisi, Eylül 1991, C. 24, S. 3, ss. 153-161.
- Zengin, Ozan. "Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 72, S. 2, ss. 91-116, 2014.
- "3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun", Resmi Gazete, 9.7.1984, S. 18453.
- "6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Resmi Gazete, 6.12.2012, S. 28489.
- "6525 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", Resmi Gazete, 27.2.2014, S. 28926, md. 25, 39.

TÜRKİYE’DE METROPOLİTEN ŞEHİR YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM VE DİNAMİKLER:

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ ANKETİ

Lütfen aşağıdaki ankette yer alan konularla yönelik ilgili kutucuğu işaretleyiniz.

Tablo 1: Demografi Bilgileriniz

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	Erkek	Bayan
1	Cinsiyetiniz.		

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	20-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	61++
2	Yaşınız.								

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
3	Eğitim durumunuz.							

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	Büyükşehir Belediye Başkanı	İlçe Belediye Başkanı	Belde Belediyesi Başkanı	Başkan Yardımcısı	Daire Başkanı	Şube Müdürü	Meclis Üyesi
4	Şu an yürüttüğünüz görev.							

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	0-4	5-10	11-15	16-20	21-25	26+
5	Bu görevde kaç yıldır bulunmaktasınız?						

Soru Nu.	Demografi Bilgileriniz	AK Parti	CHP	MHP	DP	DSP	ANAP	DYP	TP	BBP	BAĞIMSIZ	DİĞER
6	Halen hangi siyasi partinin üyesisiniz?											

Tablo 2: 6360 sayılı Kanun ile Getirilen Yasal Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleriniz

Soru Nu.	Yeni Yasal Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleriniz	Tamamen Katlıyorum	Katlıyorum	Emin Degilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyeleri, optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü bir yapıya kavuşmuş olacaktırlar.					
2	Ölçek ekonomisi sayesinde, kaynak israfı, birim maliyetler ve kişi başına düşen kamusal harcamalar azalacaktır.					
3	6360 sayılı Kanun'la etkin, etkili, vatandaş odaklı, hesap verebilen katılımcı, saydam ve olabildiğince yerel bir yerel yönetim anlayışı getirilmiştir.					
4	Yeni düzenlemeyle belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları artmıştır.					
5	6360 sayılı Kanun'la belediyelerin mali olanakları artmış ve mali özerkliğe kavuşmuştur.					
6	6360 sayılı Kanun'la belediyeler idari özerkliğe kavuşmuştur.					
7	6360 sayılı Kanun'la merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlanacaktır.					
8	Yeni kanun hemşerilerin belediye hizmetlerinden memnuniyetlerinin artmasını sağlayacaktır.					
9	Yeni düzenlemeyle çok sayıdaki yerel yönetimin varlığından oluşan kaynakisrafı önlenecektir.					
10	Büyükşehir belediye meclisinin; belediyeler arasındaki ihtilaflarda yönlendirici ve düzenleyici karar alabilecek olması, sorunların hızlı bir şekilde çözümüne katkı sağlayacaktır.					
11	6360 sayılı Kanun'daki düzenleyici üst imar planları çerçevesinde; imar ve planlama açısından teklik ve bütünsellik sağlanacak, il çapında uyumlu imar uygulamaları gerçekleştirilebilecektir.					
12	Kurulacak yatırım ve izleme koordinasyon merkezleri vasıtasıyla merkezi idarenin taşrada yürüttüğü işlerde etkin bir kontrol ve koordinasyon sağlanacaktır.					
13	Yeni büyükşehir yapısı sayesinde; artan sanayileşme, ulaşım ve çevre gibi sorunlara daha iyi çözümler üretilmesi sağlanacaktır.					
14	6360 sayılı Kanun büyükşehir belediyelerini "seçimle işbaşına gelen bölgesel yönetimler" haline gelmiştir.					
15	Büyükşehir belediyelerinin uzun vadede "halkın ihtiyacı" deyip doğrudan milli egemenlik anlamına giren konulara el atabilecektir.					
16	Yeni durum; federal yapı, otonomi ve özerklik gibi tartışmaları da beraberinde getirecektir.					
17	Yeni yapıda, ilerleyen dönemde, merkezi yönetimin görev sahası sağlık, savunma ve güvenlik alanlarıyla sınırlanmış olacak, diğer tüm kamusal hizmetler yerel yönetimler tarafından yerine getirilecektir.					

18	Büyükşehir belediyelerinin çok geniş yetkilerle donatılmış olmaları, uzun vadede büyükşehirlerin birer eyalete, Türkiye’nin de federal bir yapıya dönüşmesine neden olacaktır.						
19	Büyükşehirlerin sınırlarının il sınırını kapsayacak şekilde genişletilmesi, uzun vadede, Türkiye genelinde il özel idaresi sisteminin tamamen ortadan kaldırılmasına sebep olacaktır.						
20	İl idare sisteminin ortadan kaldırılması; üniter devleti ve merkezi idarenin taşradaki temsilini zayıflatacak, devlet politikalarının yerine getirilmesini ve kamu düzeninin sağlanması güçleştirecektir.						
21	Belediyeçilik anlayışı geniş kırsal alanlara hizmet vermeye uygun değildir. Kırsal alanlar için özel yerel yönetim modelleri geliştirilmelidir.						
22	Zaten kaynak ve kapasite sorunu olan belediyelerin, bu kadar geniş alanda etkin, ekonomik ve zamanlı hizmet sunumunda zorlanacaktır. Kentsel hizmet sunumu da olumsuz etkilenecektir.						
23	Büyükşehir belediye başkanı ile hükümetin farklı partilerden olması durumunda il genelinde kamu hizmetlerinin aksaması söz konusu olabilecektir.						
24	Yeni sistem, belediye hizmetlerinin ticarileşmesine ve piyasa aktörlerine bırakılmasına neden olacaktır.						
25	Yeni oluşan geniş alanda, belediye hizmetlerinin sunulması için yeni idari örgütlenmelere gidilecek, bürokratik kademeler artacaktır.						
26	Bu sistem demokratik bakımdan sakıncalar barındırmaktadır. Vatandaşın seçilmiş kişilere yakınlığı ortadan kalkacak, denetim ve hesap sorma olanakları kısıtlanacaktır.						
27	Tüzel kişiliği kaldırılan ve mahalleye dönüştürülen köylerin artık karar mekanizmalarına katılımları söz konusu olamayacak, yerel halkın denetim ve hesap sorma olanakları kısıtlanacaktır.						
28	Büyükşehirlerdeki köy ve beldelerin varlığına, yerel halka sorulmadan son verilmesi; yerel özerklik, demokratik katılım, yerel demokrasi ve hizmette yerellik ilkelerine aykırıdır.						
29	Büyükşehirlerin sınırlarının il sınırını kapsayacak şekilde genişletilmesi “subsidiarite” ilkesine, yani ihtiyaçların en yakın yönetim birimleri tarafından karşılanması ilkesine aykırıdır.						
30	Valilerin “yatırım izleme ve denetleme” noktasında hizmetlerin aksadığını tespit ettiğinde müdahale edebilecek olması vesayet denetimini artırmıştır.						
31	Bu yeni model kalkınmayı öne çıkaran ve demokrasiyi ekonomik büyümeye ikincilleştiren, ya da feda eden, güçlü ve yerel liderlik temelli büyüme modelini arınsatmaktadır.						

ANKETİMİZ BİTMİŞTİR. KATKILARINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

